

การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม*

DEVELOPMENT FOR NAKHON PHANOM CITY OF HAPPINESS BY COMMUNITY PARTICIPATION

พระครูสิริเจตยานุกิจ

Phra Kru Sirijetianukit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonphanom Buddhist campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Wannachai2508@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม และ 2) เพื่อนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 5 คน และชาวบ้านตำบลหนองสังข์ จำนวน 25 คน รวม 30 คน ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ชาวบ้านตำบลหนองสังข์ จำนวน 380 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมโดย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.68) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.39) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.28) ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย= 3.11) และการให้ความสำคัญของผู้ให้สัมภาษณ์ เรียงจากมากไปหาน้อย 1) ครอบครัว 2) รายได้ 3) สุขภาพ 4) จิตใจผ่องใส 5) ประเพณีดีงาม 6) สังคมสงบสุข และ 7) เพื่อนบ้านที่ดี 2) หลังเข้าร่วมกิจกรรมนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชน เรียงลำดับดังนี้ ลำดับ 1 จิตใจผ่องใส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 อยู่ในระดับ มาก ลำดับ 2 ประเพณีดีงาม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับ มาก ลำดับ 3 ครอบครัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับ

* Received 6 September 2024; Revised 20 September 2024; Accepted 26 October 2024

มาก ลำดับ 4 รายได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับ มาก ลำดับ 5 สุขภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 อยู่ในระดับ มาก ลำดับ 6 สังคมสงบสุข ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก ลำดับ 7 เพื่อนบ้านที่ดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ: การสร้าง, เมืองแห่งความสุข, แบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aims to: 1) develop indicators for creating a participatory city of happiness, and 2) apply these indicators to community development in Nakhon Phanom Province. Thirty people participated in the study, including five government officials and 25 villagers from Nong Sang Subdistrict. Additionally, questionnaires were distributed to 380 villagers in the same subdistrict. Interview forms and questionnaires were used as research instruments. Statistics used in research include mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) The creating a city of happiness with participation was at a moderate level (mean = 3.36). When considering each aspect, from highest to lowest average, the top 3 ranks were: participation in receiving benefits at a high level (mean = 3.68), participation in evaluation at a moderate level (mean = 3.39), and participation in operations at a moderate level (mean = 3.28). The aspect with the lowest average was participation in decision-making at a moderate level (mean = 3.11). The interviewees ranked the importance from highest to lowest as 1) family, 2) income, 3) health, 4) clear mind, 5) good traditions, 6) peaceful society, and 7) good neighbors.

2) After participating in the community development activity using happiness indicators, the following ranking was obtained: Rank 1, clear mind (mean value = 4.05, high level); Rank 2, good traditions (mean value = 4.03, high level); Rank 3, family (mean value = 4.02, high level); Rank 4, income (mean value = 4.00, high level); Rank 5, health (mean value = 3.89, high level); Rank 6, peaceful society

(mean value = 3.99, high level); Rank 7, good neighbors (mean value = 4.09, high level).

Keywords: Creating, city of happiness, community participation

บทนำ

ความสุขเป็นเป้าหมายของสรรพสิ่งมีชีวิตปรารถนา จึงมีคำนิยามความสุขคืออะไร ผู้มุ่งเป้าหมายของความสุขคือใคร วิธีการทำอะไรให้ถึงความถึงความสุข องค์ประกอบและเงื่อนไขใดทำให้เกิดความสุขและต้องพัฒนาองค์ประกอบเหล่านั้นให้สอดคล้องภาวะวิสัย แต่ในเชิงจิตวิทยาให้ความสำคัญกับอัตวิสัยมาก โดยจำกัดความหมายของ ความสุข คือ “การตอบสนองสอดคล้องกับความปรารถนา” ในมิติเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการอุปโภคบริโภคหรือการใช้ทรัพยากรและการจัดความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ วิลเบอร์ (Wilber) (2001) อธิบายสรรพสิ่งลงในช่องตาราง 4 ช่อง (จตุรภาค) โดยได้อธิบายไว้ดังนี้

I (เอกพจน์) Inner-individual เรื่องภายใน/ปัจเจกบุคคล (Subjective) ปรัชญา, จิตวิทยา, จิตใจ	It (เอกพจน์) Outer-individual เรื่องภายนอก/ปัจเจกบุคคล (Objective) วิทยาศาสตร์กายภาพ, ร่างกาย, วัตถุเทคโนโลยี
We (พหูพจน์) Inner-collective เรื่องภายใน ความเป็นกลุ่ม (Subjective) วัฒนธรรมชุมชน สังคม	Its (พหูพจน์) Outer-collective เรื่องภายนอก (Objective) วิทยาศาสตร์สังคม/แบบแผนโครงสร้าง

ทั้งสี่ช่องมีความเชื่อมโยงกันเป็นเกลียวมีความสัมพันธ์กัน โดยเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคโนโลยี ทอฟฟเลอร์ อธิบายถึงพัฒนาการของโลกเป็นสามระยะหรือสามคลื่นโดยอธิบายผ่านแกนด้านเศรษฐกิจ คลื่นแรกจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมใช้เวลา น้อยกว่าปีจากภาคอุตสาหกรรมไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ใช้เวลา น้อยลงและปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยี ซึ่งเปลี่ยนแปลงสังคมได้เร็วอย่างมากขึ้นไปสู่สังคมเมือง เทคโนโลยีกะเทาะโครงสร้างสังคม ค่านิยม ความสัมพันธ์ของคน

ในสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หน่วยสังคมแยกย่อยมากขึ้นและกระจายสู่การจัดกลุ่มหน่วยใหม่ทั่วโลก เกิดมีกลุ่มและค่านิยมใหม่ๆ (สุกัญญา ตีระวนิช, 2533) ภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างของค่านิยม การจัดความสัมพันธ์ระหว่างกันของสังคมเดิมเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเปราะบางและมีความขัดแย้งมากมีความสลับซับซ้อนและการแก้ไขปัญหาที่ยิ่งขึ้น

สังคมของประเทศไทยจัดอยู่ในสภาพการณ์ดังกล่าว ภาวะของความเป็นเมือง ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมปรากฏทุกมิติ ด้านประชากรในปัจจุบันคนเกิดน้อยลง ผู้สูงอายุขยับตัวมากขึ้น วัยแรงงานแนวโน้มน้อยลง การเคลื่อนย้ายคนได้ง่ายขึ้น ภาวะด้านภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมีความสำคัญน้อยลง การพึ่งพาระหว่างกันน้อยลงขณะที่ความเชื่อมโยงกันมีมากขึ้นอัตลักษณ์ร่วมใหม่เกิดขึ้นพันธุ์พรมแดนชาติพันธุ์และภูมิศาสตร์ ด้านหนึ่งก่อให้เกิดความสับสนสับสนและการติดต่อสื่อสารทั่วถึงและรวดเร็ว เป็นการสร้างโอกาสในการดำเนินชีวิตมากขึ้น อีกด้านหนึ่งคนมีความผูกมัดและความมั่นคงทางด้านจิตใจ ด้านครอบครัว ด้านชุมชนและการไม่สอดคล้องประสาณค่านิยมมีมากขึ้น สังคมมีความเปราะบางและคนขาดความสุข เหตุนี้อุดมการณ์เกี่ยว เมืองแห่งความสุข city of happiness จึงเป็นแนวคิดในการสร้างสถานที่ให้ผู้คนเข้ามาในเขตพื้นที่ หรือเมืองนั้นแล้วเกิดความสุขของบุคคล โดยมุ่งเน้นที่การท่องเที่ยวดัง Charles Montgomery (พินดา พิสิฐบุตร, 2563) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับคนเมืองใหญ่ ประกอบด้วย

1. Happy = Social โดยสังคมมีการปฏิสัมพันธ์กันจะยืดหยุ่นในชีวิตมากกว่า และจะผ่านเรื่องราวๆ ในชีวิตไปได้ง่ายกว่า มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงกว่า แถมยังมีอายุยืนกว่าคนที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เพราะถ้าคนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแล้วจะมีความสุข มีสุขภาพดี ทำงานได้ มีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจก็ย่อมดีตามไปด้วย

2. Cities design Emotional life: รูปแบบของสิ่งก่อสร้าง พื้นที่สาธารณะ และผังเมืองมีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้สึก และการกระทำของคน สร้างความเชื่อมโยงกับพื้นที่รอบๆ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

3. new ways of 'feeling' cities : มีหลายการทดลองที่ชี้ให้เห็นว่าเราต้องสร้างเมืองที่ไม่ใช่แค่ 'น่ามอง' แต่ต้อง 'มีความรู้สึก' ด้วย โดยจากการทดลองให้อาสาสมัครนั่งมองรูปภาพธรรมชาติทุ่งหญ้าเขียวขจี ฟังเสียงนกร้อง ในขณะที่อีกคนนั่งดูภาพตึกคอนกรีตในเมืองพบว่าคนที่นั่งมองธรรมชาติจะมีปฏิกิริยาของร่างกายในเชิงบวก รู้สึกกระชุ่มกระชวย และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากกว่า ทำให้เห็นว่าความรู้สึกนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเมืองน่าอยู่หรือเมืองแห่งความสุขที่ไม่ได้มีเพียงแค่ความเจริญด้านกายภาพ

จังหวัดนครพนม เป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผนวกกับการเผชิญสถานการณ์การระบาดของโควิดทั่วโลก ในช่วงปีพุทธศักราช 2555 การประเมินความสุขของคนในจังหวัดทั่วประเทศนครพนมพมเป็นเมืองแห่งความสุขในระดับต้นๆของประเทศ แต่ในปีพุทธศักราช 2564 นครพนมเป็นเมืองแห่งความสุขในระดับรั้งท้ายของประเทศ โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่คนมีความสุขมากที่สุด และในปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) เมืองศิลปะ เป็นต้น โดยพัฒนาเมืองจากรากฐานภูมิวัฒนธรรม ศิลปะ เศรษฐกิจ ชุมชน สิ่งแวดล้อม จากการจัดลำดับเมืองแห่งความสุขจังหวัดนครพนมเริ่มมีความสุขถดถอยลงอย่างต่อเนื่องๆ ในปี 2555 นครพนมมีความสุขลำดับที่หนึ่งของประเทศ หนึ่งทศวรรษถัดมานครพนมถดถอยมาอยู่อันดับที่ 53 ทั้งที่จังหวัดนครพนมมีรากฐานทางวัฒนธรรม มีชนเผ่าหลากหลาย 8 เผ่า ประชากรยังยึดโยงอยู่กับวัฒนธรรมในระดับหนึ่งและมีวัฒนธรรมทางวัตถุคือโบราณสถานที่พัฒนามาเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม การแสวงบุญ รากฐานทางวัฒนธรรมดังกล่าวจะเป็นฐานการสร้างความสุขโดยบูรณาการกับมิติอื่นๆ เป็นการพัฒนาเมืองไปสู่ความสุขได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม” เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม และการนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม
2. เพื่อนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม” เป็นการวิจัยแบบผสม ระหว่างเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และ แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินงานดังนี้

1) การสำรวจ วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการของแนวทางการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางออกแบบตัวชี้วัด โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 380 ชุด และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน รวม 30 คน

2) ออกแบบตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม โดยสนทนากลุ่ม พื้นที่อำเภอนาแก จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน

3) ประเมินหาความเที่ยงตรงของตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม โดยผู้ทรง จำนวน 3 ท่าน

4) นำผลการประเมินความเชื่อมั่นมาปรับปรุงตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม

5) ทดลองใช้ตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนมในกลุ่มตัวอย่างที่มี จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำผลทดลองมาปรับเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดต่อไป

6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1) การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 7,330 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 3,608 คน และ หญิง จำนวน 3,722 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 7,330 คน โดยการใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Sampling) และผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 380 คน เพื่อให้ผลการทดสอบคุณภาพของประเด็นข้อคำถามมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

1.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่รัฐ พัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน และชาวบ้านชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จำนวน 25 คน รวม 30 คน

2. สนทนากลุ่ม พื้นที่อำเภอนาแก จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน

3. พื้นที่ทำกิจกรรมสร้างตัวชี้ จำนวน 30 คนในพื้นที่อำเภอนาแก โดยทำกิจกรรมที่วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ระยะเวลา 1 วัน

2) ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้

2.1) ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลบริบทองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเมืองแห่งความสุข และการมีส่วนร่วมของจังหวัด

2.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม 2) สามารถนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืน

3) สถานที่และระยะเวลา

โดยพื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ ชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประเทศไทย คณะผู้วิจัยมีแผนดำเนินการวิจัย ใช้เวลา 12 เดือน โดยเริ่มดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนกันยายน 2566

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์การวิจัย จำนวน 8 ข้อ
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 4 ด้าน แต่ละด้านมี 7 ข้อ รวมเป็น 28 ข้อ

5) การเก็บข้อมูลการวิจัย

1) การสำรวจ วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการของแนวทางการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม โดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 380 ชุด และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน รวม 30 คน

2) ออกแบบตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม โดยสนทนากลุ่ม พื้นที่อำเภอนาแก จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน

3) ประเมินหาความเที่ยงของตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม โดยผู้ทรง จำนวน 3 ท่าน

4) นำผลการประเมินความเที่ยงมาปรับปรุงตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม

5) ทดลองใช้ตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนมในกลุ่มตัวอย่างที่มี จำนวน 30 คน และนำผลไปพัฒนาตัวชี้วัด

6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แยกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลภาคเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้มาทั้งหมดจากการศึกษาภาคเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารมีขั้นตอนตามทฤษฎี ดังนี้

การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) โดยการเลือกข้อมูลเอกสาร จับสาระสำคัญ นำมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามการวิจัย

จัดระเบียบข้อมูล (Data Display) โดยการจัดกระทำข้อมูลที่วิเคราะห์ ลดทอนแล้วมาจากข้อ 2 มาลำดับเนื้อหาก่อน-หลัง รวมลำดับขั้นตอนการวิจัยตามหัวข้อให้มีความต่อเนื่องเป็นลำดับและต่อและหัวข้อมีความเชื่อมโยงกัน และ

สรุปความ (conclusion drawing) โดยการให้ความหมายหรือตีความข้อมูล หรือวิธีการให้เหตุผลจากข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจากเอกสาร แล้วนำมาสรุปและอภิปรายผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์จากแบบสอบถามตัวชี้วัด

3. ข้อมูลภาคสนาม (ส่วนเชิงคุณภาพ)

ประกอบด้วยสองส่วน คือ วิเคราะห์เป็นงานศึกษาเพื่อต้องการทราบคือตัวชี้วัด และวิเคราะห์รูปแบบผลสัมฤทธิ์จากการนำตัวชี้วัดไปทำกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม (เชิงปริมาณ ซึ่งงานชิ้นนี้ไม่ได้มุ่งศึกษาเชิงปริมาณ แต่อาจจะมีข้อมูลทางสถิติเชิงปริมาณบางส่วนที่สนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพก็อาจจะนำมาใช้) การวิเคราะห์ภาคเอกสารโยงสู่การวิเคราะห์กับข้อมูลที่เก็บและรวบรวมจากการสัมภาษณ์ ผลของการวิเคราะห์คือการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามข้อได้

ผลการวิจัย

1) การพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยรายด้านภาพรวม เท่ากับ 3.36 อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก 3 อันดับ สามารถเรียงได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 อยู่ในระดับ มาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อยู่ในระดับ

ปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 อยู่ในระดับ ปานกลาง และการลำดับความสำคัญของผู้สัมภาษณ์ สามารถสรุปจากคำร้อยละ มากไปหาน้อย 1) ครอบครัว 2) เงิน รายได้ 3) สุขภาพแข็งแรง 4) มีศีลธรรม จิตใจผ่องใส 5) มีประเพณีดีงามเป็นของตนเอง 6) สังคมสงบสุข และ 7) มีเพื่อนบ้านที่ดี ชุมชนดี

2) หลังจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรมการนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืนสามารถสรุปตัวชี้วัดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ข้อ มีศีลธรรม จิตใจผ่องใส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 2 ข้อ มีประเพณีดีงามเป็นของตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 3 ข้อ ครอบครัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 4 ข้อ เงิน รายได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 5 ข้อ สุขภาพแข็งแรง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 6 ข้อ สังคมสงบสุข ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 7 ข้อ มีเพื่อนบ้านที่ดี ชุมชนดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) การพัฒนาตัวชี้วัดการสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วม

บ้านหนองสังข์ ตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในรัศมี 50 กิโลเมตรของวัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จึงได้รับอิทธิพล ด้านวัฒนธรรม และศาสนาจากบริเวณใกล้เคียง และเมื่อพิจารณาจากผลสำรวจ ปี พ.ศ. 2563 เกี่ยวกับจังหวัดที่ประชาชน มีความสุข พบว่า ชาวจังหวัดนครพนมมีความสุขอันดับ 1 ของประเทศติดกัน 2 ปีซ้อน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ร่วมกับกรมสุขภาพจิต และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล **เผยว่า จังหวัดนครพนม** ได้รับการสำรวจพบว่าประชากรมีความสุขเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทยติดกัน 2 ปีซ้อน แม้ว่าปัจจุบันการสำรวจทางสถิตินี้ดังกล่าวจะถูกยกเลิกไปแล้ว แต่ทั้งสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ รวมถึงหน่วยงานที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตที่พร้อม ก็ดูเหมือนจะทำให้พื้นที่นี้จะยังคงรักษาอันดับความสุขไว้ได้

ความสุข เป็นความสุขกายและใจ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลสามารถจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2542) มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ได้อย่างมีคุณค่าในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปความสุขมีขอบเขตการอธิบายด้านร่างกาย มีความเข้มแข็งไม่เจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและด้านอารมณ์ จิตใจ มีศักดิ์ศรี เคารพนับถือตน การเข้าถึงจุดสูงสุดทางศาสนา ความสุขยังบ่งบอกสังคมที่ดี มีความผาสุก ครอบครัวยั่งยืน แต่การมีความสุขพึงพอใจในชีวิตในระดับหนึ่ง มีอาชีพที่รัก ครอบครัวยั่งยืน เพื่อนบ้านดี และสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิตคือ **ครอบครัว** เพราะคือ รากฐานของชีวิต และเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2557)

รายได้จัดเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญทำให้เกิดความสุขเพราะสรรพสิ่งของการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องใช้เงินในการจัดหา มาบริโภค และตอบสนองความต้องการของชีวิตช่วยให้สามารถจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และบริการด้านสุขภาพยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ที่เพียงพอจะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้ ตำบลหนองสังข์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่รายได้ต่ำแต่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต ด้วยความเกื้อกูลและสามัคคีของคนในครอบครัวทำให้สามารถแก้ปัญหาด้านการเงินได้ไม่มีปัญหา แต่หากครอบครัวไม่ได้ประกอบอาชีพเป็นชาวนา ก็จะประกอบอาชีพอย่างอื่น เป็นต้นว่า อาชีพพ่อค้าแม่ค้าที่หาของจากต่างถิ่นหรือสินค้าทางการเกษตรมาขายในชุมชนตำบลหนองสังข์ ที่มีตลาดสดสำหรับนำสินค้ามาจำหน่าย รวมถึงการเปิดร้านขายของชำ โดยหวังให้ชุมชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566)

สุขภาพ เป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่จะทำให้ได้อยู่กับครอบครัว หากรายได้มากขึ้น และได้เลี้ยงลูกหลาน ด้วยชุมชนเริ่มเข้าสู่สังคมคนสูงวัย สุขภาพร่างกายย่อมมีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย โรคเบาหวาน เป็นต้น และในชุมชนมีความเชื่อด้านการดูแลสุขภาพแบบอาศัยผีที่เรียกว่า พิธิเหยา (รักษาคนป่วยแบบโบราณ) โดย เหยา หมายถึง การสร้างขวัญและกำลังใจกับผู้ป่วยเป็นหลัก เมื่อผู้ป่วยอยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือผู้ป่วยหายจากโรคและอาการเจ็บป่วยก็จะทำพิธีการเหยา ผู้ที่ทำพิธีการเหยาเรียกว่า **หมอเหยา** เป็นผู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยปู่ย่า ตายาย แม่ เป็นหมอเหยามาก่อนลูกก็จะสืบทอดการเป็นหมอเหยา ทั้งนี้ การเหยาเป็นการติดต่อสื่อสารของมนุษย์และวิญญาณ ซึ่งการ

ติดต่อสื่อสารจะใช้ทั้งทำนองของคนตรีหรือที่ชาวไทยเรียกว่า กลอนลำ (หมอลำ) มีเครื่องดนตรีประเภทแคนประกอบการให้จังหวะ วิธีการติดต่อสื่อสาร กลอนลำและทำนอง เรียกว่า การเหยา

กำลังใจ หรือจิตใจผ่องใส นับว่าเป็นการรักษาตนจากโรคร้ายต่าง ๆ อีกประการหนึ่ง โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า เมื่อสุขภาพจิตดี สุขภาพการก็ปราศจากโรคร้ายอันตราย เพราะจิตใจที่ดี ทำให้การดำรงชีวิตดีขึ้นตามมาด้วย สอดคล้องกับ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (2544) และโรคที่เป็นผลพวงมาจากสุขภาพจิตไม่ดี ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคภูมิแพ้ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบสืบพันธุ์ โรคระบบประสาท แม้แต่โรคร้ายแรงดังโรคมะเร็ง ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านในชุมชนตำบลหนองสังข์จึงให้ความสำคัญกับการรักษาจิตใจตามวิธีการที่ตนคุ้นเคย คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัด ประเพณีบุญ 12 เดือน หรือ ฮีต 12 ที่ชาวบ้านได้ยึดถือปฏิบัติกันสืบมาถึงแม้ว่าบางประเพณีไม่ได้ทำแล้วแต่ก็ได้ ถ่ายทอดให้รุ่นหลังได้รับรู้ มีประเพณีดั้งเดิมเป็นของตนเอง และยังเป็นกุศโลบายให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคีกันจากการทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อมีงานช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) การนำตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืน

ผู้วิจัยได้นำ “ตัวชี้วัดความสุขสู่การพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนมนำไปสู่ความสุขแบบยั่งยืน” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง การสร้างเมืองแห่งความสุขแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครพนม โดยชาวบ้านได้ใช้เวลาเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมประจำปีของวิทยาลัยสงฆ์นครพนม ด้วยการทำบุญตักบาตร และสละสิ่งของตามกำลังทรัพย์เพื่อให้จิตใจได้เรียนรู้จักการสละสิ่งของ เกิดบุญนำส่งให้ไม่ยึดติดกับสิ่งที่หามาได้

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการ ณ วิทยาลัยสงฆ์นครพนม โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ข้อ มีศีลธรรม จิตใจผ่องใส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 2 ข้อ มีประเพณีดั้งเดิมเป็นของตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 3 ข้อ ครอบครั้ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 4 ข้อ เงิน รายได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 5 ข้อ สุขภาพแข็งแรง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 6 ข้อ สังคมสงบสุข ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก ลำดับที่ 7 ข้อ มีเพื่อนบ้านที่ดี ชุมชนดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับ มาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาตัวชี้วัดความสุขในชุมชนบ้านหนองสังข์ จังหวัดนครพนม เป็นต้นแบบที่ดีในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขา ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความสุขแบบยั่งยืนในระดับชุมชน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความสุขของชาวบ้านไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านี้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษามิตด้านความสุข ในเชิงนโยบาย ควรประเมินสิ่งที่ชาวบ้านตำบลหนองสังข์ได้รับผลกระทบจากด้านความทุกข์ และควรมีกระบวนการจัดการอย่างไร

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาองค์ประกอบความสุข ในแต่ละองค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียว ศึกษาในแง่อุปสรรคและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสุขนั้น

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2557. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. 2557. ความสุขที่แท้จริง ร่างกายเปลี่ยนแปลงไป เจริญจิตใจไปสู่หนทางที่งดงาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ธรรมสภา.
- พินดา พิสิษฐบุตร. แปล. 2563. Happy City. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ broccoli.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ระหว่างปี 2550-2554. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=5747&filename=develop_issue.

สุกัญญา ตีระวนิช แพล. คลื่นลูกที่สาม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์ นานมีบุ๊คส์, 2533.
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์. (2566). สภาพและข้อมูลพื้นฐาน เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2566 จาก
https://nongsung.go.th /data_3939

Tsouros. 1995. Healthy Cities Project : A Project Becomes a Movement. Copenhagen: FADL..
Publisher.

Wilber. Ken. 2001. A Brief of Everything. Dublin: Gill&MacMillan.

Yamane, Taro. 1973. Statistics an introductory analysis. New York Harper & Row.